

Gårdar av släktintresse i Linköpingstrakten.

Med anledning av förslag att vår släktförenings årsmöte i år skulle förläggas till denna för oss Kjellbergare så att säga "historiska trakt", där vi ha våra djupaste rötter, har jag försökt att göra en sammanställning av de gårdar i Kinnefjärden och Källlands härad, som ägts eller bebotts av våra förfäder.

Såsom kanske icke alla känner till finnes i nu gällande jordebok för Ufvereds socken, Källlands härad av Skuraborgs län en gård benämnd "Jon Kjellbergsgården", ehuru den på generalstabensbladet över Vänersborg kallas för "Fogdegården". På den år 1928 utgivna topografiska kartan i skala 1:20.000 kallas gården åter "Fogdetorp" och ligger omkring 1 km väster om Ufvereds Sätesgård.

I jordeboken för ovan nämnda socken är 1682 omnämnt för första gången "Nils Arfweds- eller Jonas Kiällbergsgården" och av samma bok för år 1685 vill det synas, som om en befallningsman Kiällberg bebodde gården, som nu endast benämnes "Jonas Kiällbergsgården". Detta bestyrkes genom mantalslängden samma år för Ufvereds socken, där en Jonas Kiällberg bebor ett hemman, visserligen benämnt "Tolfegårdar", men detta kan vara ett ännu äldre namn på gården. I tiondelängden för år 1686 upptages även en Jonas Kiällberg.

I detta sammanhang kanske jag först bör säga några ord om Jonas (Jöns) Kiällberg eller Kielbergh (ett flertal stavningar av namnet förekomma), släktens äldste kände stamfader. Om hans födelsedatum sväva vi i okunnighet, men enligt Otterstads och Senätes kyrkböcker gifte han sig den 24 maj 1688 med trädgårdsmästaren vid Läckö Daniel Waldens dotter Catharina. I samma kyrkböcker finnes vidare följande anteckning för den 2 april 1753: "Byggningskrivare Jöns Kiellberg död, och begraven den 8 ejusdem, var 62 Åhr och fört et ärbart lefverne". Med hänsyn till att han dels redan är 1688, således vid 17 års ålder, nämnes som byggningskrivare dels sommén är ingick äktenskap, dels dock före sin flyttning till Läckö varit befallningsman i Ufvered, kan denna åldersuppgift dock knappast vara riktig.

Hur som helst torde det vara sannolikt att Jonas Kiällberg som befallningsman efter Nils Arfwedsson - i jordeboken för år 1681 står i marginalen bredvid dennes namn "dagl. tjänst Landsbofogde åboe", dvs. tjänstgör som tjänsteboställe - bosatt sig å denna gård 1682 och bott där till dess han blev byggningskrivare vid Läckö omkring 1688 och då flyttade från denna till Otterstads socken; möjligt är dock, att han de följande åren till omkring år 1695 arrenderade gården.

le - bosatt sig å doma gården 1682 och sott där till dess han blev byggningsherre vid Läckö omkring 1688 och då flyttade från denne till Otterstads socken; möjligt är dock, att han de följande åren till omkring år 1695 arrenderade gården.

Benämningen "Jonas Kiällbergsgården" har sedermore bibehållits under tidernas lopp intill våra dagar. Den synes enligt anteckningar i jordböckerna ha donerats den 12 maj år 1646 till dåvarande slottshauptman sedermore landshövdingen Erick Andersson Oxen "till frälse under Conditioner". Därefter torde hans son Harald Oxen ha ärvit gården, men år 1683 reducerades den "såsom tillhörighet under Läckö Slätt med 1683 års ränta", varvid dock Harald Oxen synes ha fått gården "i sin och sin frus lifstid efter K. Maj:ts lista den 5 dec. 1683, som Enkan ännu possederar 1698".

Enligt Lantmäterikontorets första befintliga karta år 1723, betecknades gården 3/4 hemman med därtill hörande "kählgård med några vinbärsträd och wallamark

2.

innehållande 18 kpl., åkerjord 9 turmland 26 1/3 kappland samt havrefjord 5 turmland 30 1/3 kappl." (1 turmland = 32 kappland).

Den följande kartan är uppgjord för storskiftesdelning, varvid bl.a. "vid färätningen 1779 den 16 augusti närvor för fältväbelns boställe Backgården, 1 mantal krono, jämte indelningshavaren, Herr Fältväbeln Gabriel Kjellberg - (en sonson till Jonas Kiällbergs son Sven, f. 1688 och son till kronolänsmannen Arwid Kjellberg, f. 1720) - för Ufvereds säteri 1 mantal, Fogde- eller Jonas Kiällbergsgården; 3/4 mantal frälse, samt Tompton; 1/2 d:o tillhörige Hofmarskalken Wälborne Herr P. Philipp Hierta, inspectoren Joni Wängdahl".

En därpå följande karta omfattar storskiftesfördelning av byn Ufvered den 26 april 1787, varvid förutom ovan nämnde Fältväbel Kjellberg var närvurande uppbördsskrivaren Carl Ulrich Kjellberg - (sonson till Sven Kjellberg f. 1688 och son till slottslofven på Läckö, Johan Kjellberg, f. 1713) - "efter ordres af den 25 sistlidne att bevoke kronhemmerns rätt".

Vi finna sålunda att även andra medlemmar av släkten än Jonas kunna sannr förknippas med detta, skola vi kalla det "släkten Kjellbergs urhom".

Såsom tidigare nämnts flyttade Jonas Kjellberg omkring 1688 till Otterstads (Källändsö) socken, där alla hans barn äro födda, churu han mäbärda, såsom ovan sagt, arrenderade "Jonas Kiällbergsgården" intill år 1695. Först i 1696 års mantalslängd för Otterstads socken finnes nämligen på "Bengt Häkansgården" uppförd byggningsskrivaren Jöns Kjellberg.

delat i två brukningsdeler, av vilka den ena i senare jordböcker kallas "Bengt Hökansgården". Enligt 1695 års jordbok innehade vakteläckten på Läckö denna gård på tjänst, enligt 1710-1714 års jordbok var den anläggen byggningsskrivaren och vaktmästaren. I Skaraborgs länks landsböcker för 1700-talets första artionde år i Läckö slotts stat upptagen en vakteläckt Jonas eller Jöns Kjellberg. Denne har sällunda innehört "Berg Bengt Hökansgården" som boställe; hans officiella titel synes åtnjutna till en början ha varit vakteläckt.

När Jonas Kjellbergs son Svens äldste son John är 1748 den 17 november fick fullmakt på slottslöft- eller byggningskivistässelen på Läckö flyttade han till Berg, där han dog år 1782 den 25 juni. Hans son John, som under åren 1767-1783 var hovjägeridare i Kinne häradrideri (en underordnad befattning inom Jägeristaten), var även han efter sitt avsked någon tid bosatt på Berg.

Såsom framgår av den hittills lämnade redogörelsen för gårder, vilka bebotts av våra förfäder, har det rört sig om tjänsteboställen, vilken aldrig ägts av dessen. En gård, som emellertid otvivelaktigt varit i olika medlemmars av släkten ägo, är "Kvarngården" i Husaby.

Enligt Kinnefjärdings härads dombok för den 12 juni 1721 uppvisade länsmannen Sven Kiellberg (Jonas Kjellbergs äldste son, född den 8 september 1688, död den 30 januari 1755 i Husaby) samma dag gästgivaren Lars Forswalls och hans hustru Elisabet Holls salubrev av den 20 september 1720, varuti de med deras måg och anhöriga, korpral Hagdorns, mönsterskrivaren Jöns Giöthbergs och Jonns Rolins samtycke och underskrift försäljt skattchammanet "Kvarngården" $\frac{1}{2}$ mtl mot en kvarn i Husaby socken för 106 daler, vilket skattchamman och kvarn uppbjöds länsmannen Kiellberg tillhunna första gången. Andra uppbudet beviljades den 10 oktober 1721, tredje upphudet den 30 januari 1722. Fasta beviljades dock först den

5.

I mantalslängerna är Sven Kiellberg emellertid antecknad under "Kvarngården" först från och med år 1726. Han brukade tydligt hemmanet tillsammans med sitt länsmansboställe "Nils Rosegården", nuvarande Länsmansgården i Husaby, som han synes ha bebott sedan år 1714, och vilket både gårdar kro beläggna intill varandra. Sven, som under senare delen av sitt liv synes ha varit sjuklig, torde emellertid snart ha varit tvungen gå ifrån "Kvarngården", då det av bouppteckningen efter hans hustru (död den 1 november 1756) framgår, att hans egenom utmätttes den 6 juni 1753 och försäldes på auktion den 2 oktober 1754 "till gälde och skulds betalande". Redan i mantalslängden för år 1741 är nämligens under "Kvarngården" uppförd Johan Kjellberg, troligen identisk med Svens år 1715 födde son Johannes. I mantalslängden för år 1746 är Johan Kjellberg för sista gången upptagen under "Kvarngården". Som ovan nämnts flyttade han 1748 till "Berg" i Österstads socken.

I 1747 års mantalslängda står under "Berg" i Österstads socken.

I 1747 års mantalslängda står under "Kvarngården" antecknad, att den brukades av Jonas Kjellberg. Denne, som var en yngre son till Sven - han hade för övrigt elva barn - och fader till den berömda Jonas och vår stamfader Sven Roland, var född den 21 oktober 1722 i Husaby och finnes antecknad under "Kvarngården", i mantalslängderna till och med år 1753. Troligen flyttade han vid den tidpunkten till Sävare socken, då Sven Roland är född därstädes den 6 april 1756.

Från år 1753 till år 1770 kan av någon anledning ingen Kjellberg återfinnas under "Kvarngården" i mantalslängderna. Sistnämndår förekommer emellertid här för första gången hovrättskommisarien och länsmannen Abraham Kjellberg, stamfader för den yngre grenen av släkten och den som vi framför allt förbinda med "Kvarngårdar" på grund av den s tonplatte med inskriptionen "Upphyggt 1759 af Abraham Kjellberg", som han ltit uppsättta på det av honom byggda, numera sedan år 1942 rivna magasinet. Av detta årtal kan man sluta sig till att Abraham åtminstone från och med denna tidpunkt i varje fall brukade gården, charko han efter år 1770 någon tid synes ha varit bosatt på "Bongårdet" i Kinne-Vedum..

Äganderütsförhållandena ha överhuvudtaget visat sig svåra att utreda ända från år 1723, då Sven Kjellberg köpte "Kvarngården". Inga anteckningar om senare köp ha emellertid påträffats i Kinnefjärds häradss uppuds- och lagförfästprotokoli, för de år, då enligt mantalslängderna nya brukare kommit på gården. Det för sålunda anses troligt, att "Kvarngården" hela tiden varit i släktens ägo och att den övergått till olika medlemmar inom densamma genom transaktioner, som icke tingförts.

Efter Abraham Kjellberg, som avled å "Kvarngården" den 19 mars 1795, finna vi dottern Charlotte och hennes make Fredrik Douzette såsom hyrare till gården. Den sistnämnde, vars fader regementspukalagaren Johan Gustaf Douzette för övrigt var gift med Benta Maria Kjellberg, dotter till Sven Kjellberg och syster till Abraham Kjellberg, avled därstädes den 17 mars 1819 och Charlotte den 10 november 1823. Då inga bröstrarvingar funnos, övertogs "Kvarngården" av en av deras arvingar, Carl Wilhelm Douzette, som löste ut sina medarvingar. Denne gick emellertid snart i konkurs och då gården år 1827 skulle säljas, skänktes nödiga handlingar rörande Fredrik och Charlottes Douzettes åtkomst till gården. Vittnene intygade då, att om, frälskamraren J.K. Wårland, att hovkamraren Douzette och hans hustru ägt "Kvarngården" i över 20 år samt att han hos dem sett handlingar, som utvisade, att de till lässt sig hemmanet av fru Douzettes släktningar,

det andra bonden Pål Svensson, att Douzette och hans fru för mellan 30 och 40 år sedan till lässt sig hemmanet av medarvingarna efter fru Douzettes fader, kronolänsmannen Kjellberg. Vid vilken tidpunkt överlätelsen skett har icke kunnat fastställas, men då Fredrik Douzette och hans hustru den 10 mars 1789 läto intekna "Kvarngården", omtalas denna såsom det hemman, som kronolänsman Abraham Kjellberg till makarna överlättot, varför man kan antaga, att det skett i samband med Charlotte och Fredrik Douzettes bröllop, som ägde rum den 1 juli 1788.

dings häradsrätts summarträde den 16 juni 1828 (§21).

Nästa gång vi finna en Kjellberg, som ägare av en gård i denna trakt, är år 1808, då den kände Jonas Kjellberg, som är 1770 inflyttat till Göteborg, återvänder till hemtrakten såsom herre till det gamla historiska godset "Storeberg" eller "Thådene Storegård", som det kallades på 1600-talet, med anor långt bort i medeltiden, vilket han inköpt av arvingarna efter direktören Per Theodor König för 50.000 Rkr Banco.

Till en början vistades Jonas Kjellberg endast om somrarna på Storeberg, men sedan hans hus i Göteborg, Norra Hamngatan 26, brunnit ner år 1813, tog han för beständigt sin bostad på landet.

I sitt testamente gav han sin äldste brorson Jonas Anders rätt att för 75.000 Rkr förvärva "Storeberg" med skyldighet att efter sin bekvämlighet utlösa sina tre syskon med 1/4 vardera". Denne tordé med sin familj ha ditflyttat på våren 1833.

Efter Jonas Anders' död år 1877 hörde dennes äldste son Jonas Henrik Reinhold egendomen, dit han utflyttade år 1881, och därefter har egendomen gått i arv inom denna gren av släkten, tills den på senare tider övertagits av Major Herbert Jacobsson.

Det kan nämnas att ägaren intill år 1922 hade rätt att tillsätta kyrkoherde i Tädiene pastoamt.

Tvenne Kjellbergare ha även varit inspektörer på "Storeberg", nämligen dels den övernämnde hovjäridaren Johans Äldste son Jean Lorens eller Lurs Johen (1771-1841) kusinbarn till Jonas på "Storeberg", dels den ovan i samband med "Jonas Kjellbergsgården" omförmilade fältväbeln Gabriel Kjellberg, den senare dock endast någon tid, sannolikt omkring år 1790. Han tog nämligen avsked såsom fältväbel vid Västgöta-Dals Regemente år 1788 och blev sekförrare i Lidköping år 1798.

Av denna lilla redogörelse finner vi sällunda att den Kjellbergska släkten icke blott här sinn rötter i denna trakt - Kinnefjärldings och Källands häradet - utan även i generationer efter generation blivit hemtrakten trogen alltifrån stamfadern Jonas i slutet av 1600-talet fram till våra dagar.

Stockholm den 15 januari 1947.

Carl O:son Kjellborg,